

خاځه نځېري خاځه .. (۳) شخه ماځه بارېوانې

بېشې سځه

نځه و نځه ژبې بېهار بوو بې پايزه.

نځه نځه گيان:

هېر له دېدېدې نځه، کاتي خې له خاځه دې نځه پياوېک له سځه بابېتي زېوي و زار، پياوېکې خې دې (عشیرت ئاوا) دې کوژن، نځه دېدېدې کې گوتم: له سځه قازېک، سيانزې زېلام له نېوان دوو خېدا کوژران.

دواتر له بېدل خوېن، جوانترين کچې خاځه دې نځه داوا دېدېن، دايکې دېگوت: بېهار کچېکې هېندې جوان بوو، نموونې نېبوو له دېدېدې عشاير سېبع، نځه سېمير تېفيق، خې له کوژراو هېرله لايان خېدېدې تری دېدېدې مان پېيان گوترا بوو کې حاجي ئاکو کچېکې زېر ناسک و جواني هېي و بېن نځه و نېبت نامانېوت. نځه وانيش عينا دگرتني گوتيان يان پياوېکتان (برای بېهار) له تېدېدې کوژيندېو، يان نځه وکچې.

ناچار پياوېمان و نځه سپياني خاځه دې مان گوتيان: له پېناو نځه وې خو نيتړ نځه ژبت و نځه ريتړ و پياوېتر نېبت بې قورباني، با نځه و کچې بکېين بې قورباني و نځه و سوېدې عشايرېي پې بکېين. گوتي: نځه ژي سوېدېدې، حېوت جوانې گيان سېربېي و ژناني خې هېموو خې بوويندېو بې چشت لېنان و دېدېدې نيتړ له و مېنتيقې عشايرې سېبع (دېدېدې حېوت عشيرتېدې) نامادې دانيشتن و سوېدې عشايرېريکې بوون و کېشې خوېن و دوژمنداري و ناکېکې خېدېدې تي له ديوېخاني مېي ئاغاي دې کېتايي هات و مېلای دې بېهاري له و پياوېي خاوان خوېن مارې بېي و له ترازيديا و دېدېدې کيتردېستي پېکرد، بېهار، نځه و نځه کاتېک نځه و هېواي پېگېشت کې له پياوېک مارې بېدراوې له تېمېني شېست سايدا و دوو ژني تري هېي، خوايې نځه وېي من بينيم نځه و نځه، نځه دې باعېدرې و گاوري نځه قوش و جولېدې سندېرې نېبين.

بېهاري گوې، تازې له بېهاري تېمېند دابوو، چواردې سايې تېمېنبوو، چوار مامي بېهار و نيوي پياوي خاځه دې مان هېر له تېمېني حېوت سايدا، دېستيان له سېردانا بوو و سوېنديان بې قورعان و خې و

خـنـجـر و تـلـاق خواردبوو، کـه بـهـار یان بـه خـاک، یان بوکی
کوـهـکانیان دـهـت، وای بـهـار کـم، بـه نـاز کـم، بـه نـمـنـم و
جـرگـم بسووتـت و ناگرم تـه بـهـر بـهـت، وکـ چـن نـو و نـو ژـه ناگرت لـه دـه
سـبـشی خـهـکی دـه مـای خـهـان بـهـدا.

بشم کوژن من شوو بـه و پیر پیاو ناکـم، خـم دـسوـتـنـم و دـنـیا بن و
بـهـن بـه دـهـیک نـوت دـکـم بـه خـمدا و گـه لـه خـم بـهـرد دـم گـه
یک نـو ژـه بـهـر تـهـنـمـو مـا بـهـت.

نـهـهـوار بـهـچی من دـکـن بـه سوتـمـنـی نـار زووی ناوگـه و قوربانی
غـریزـی شـهـانگـزی خـتان، تاکـی کـچ دـکـن بـه قوربانی نـهـقـیـتی
خـه و سوـحـی کـرایـتی (عـشـایـری).

خودایه خـت دـهـبنیت کـس گوـم بـه ناگرت و لـم تـهـناگات، هـهـر هـیچ
نـهـت دـهـت دـمت بـهـر و و شـتـک بـهـه.
بـه بـهـد نـگی و تاکـی هـهـروا بـهـد نـگ دـهـنـیتـو؟!^

تـهـ به خودایه، نـهـستـغـفـیر، دـزـانـم کـفری دـکـم و نـو و قـسـانـم
هـهـمووی کـفر، بـهـم ژن هـهـر لـهـگـه یـهـکـم چـرکـسـاتی دـسـپـکردنی
مـهـژووی ژن بوون و پـهـخـستـ ناو ژیان و مـهـژووی بـه تـهـمـتی خواردنی
سـهـوکی پووج تاوانبارکرا و تـوـقی نـهـفـرت خرایه ملی!

خودایـه تـکـایـه بـهـس بـهـت، لـه بـهـای خـه قورتارمانکـه و باچیتـر کـچ
نـهـت بـه قوربانی نـهـریتی خـه و مـهـنتـهـتی خـه.
دوـنـی سـهـروین و نـهـمـن، بـهـیانی و تا نـهـژی حـشـر دـهـت کـهـیتـر و
چـهـندان کـچیتـری بـه تاوان بـهـن بـه قوربانی نـهـقـیـتی نـهـرسالاری و خـه
سالاری.

بـهـهـار خـی لـه ناو زـهـراب و جـهـگـهـهـی دـه دـهـگـهـوزانـد و قـزی خـی دـهـنی و
یـهـخـی کـراسـکـی دـاد دـهـی و هـهـرچی گـلـی و لـم و و شـی کـفر بوو
نـهـو ژـه بـه نـاسـمان و خوداو نـدی بـهـزکـرد و و چـی تـف و نـهـفـرت و
تـوـهـش بـو و لـه ووی مـلای دـه و مـهـز هـب و خـه و پیاوسالاری و
نـهـریتـدا ژانـدنـی و جـوـنـی وای دـدا و بـهـری وای نـوانـد دایکـه حـوا
وا بـهـر دـبووایـه، مـن دـنـیـام نـو و نـهـژی کـه بـه تـهـمـتی خواردنی سـهـوکی
گـهـنـیو بـه نـخ و خـهـی تاوانبارکرا و بـهـهـی و لـه بـهـهـشت دـهـرکـرا،
خوداو نـد لـه و بـهـیاری دـهـرکـردنـی بـاوکـه نـادـم و دایکـه حـوا لـه
بـهـهـشت پـهـشـیمان دـهـبووی و و ژن و مـهـفـیش فـهـی نـو و سـهـر زـهـمـینـه
نـهـفـرتـی نـهـدـهـرا بن.

خودایه: دیاره تـهـش نـهـشتوتـی بـهـری خـه و خـهـنـجـر، خـه تـه سـور تـهـکت لـه

قورئانی پیریز بـ ناوی ژنـوو کـچی لـر نقـت لـخـت
بـیو!

تکایـ قسـیک بـک و هـر ئـمـ نـگات بـ ئـوار هـرچی پیاو خـ و
نـریتـ، وـکو قـمی لوت، هـر هـمووی لـ زوی بـرـخوار وـ، باچیتـ
ژیان ئارام بـتـو، ژیانـک ئیتـر نـخـ و نـپیاو نـنـریتی تیا
نـبـتـ.

هـموو خـکی دـو و هـرچی خـ هـبوو لـ دـ، بـژن و پیاو، پیر و
منا و گـنجـو، هـمووی سـیری ئـو دیمـنـ تراژیدیک و خـفـتناک
وناخ هـژنـمان دـکرد.

بـهار پـ بـ گـرووی دـیگـاند: نـفرـت لـ خـ، گوو بـ نـریتـ،
تفوووو لـ نـرسالاری.

کـک لـو ساتـیا کـریمـکی مامـی بـهار، دـهری بوو و ئیمان
لـکـلـیا نـما و وـکو شـت و هـارک، پـلاماری بـهاری بـستـزمان و
بـ دـسـاتیدا و خـنجـرک کـ دایمـ لـ بـر پشتـنـکـیـبوو، لـ
کـانـکی دـرهـنا و خـستـی سـر گـردنی بـهار و وتـی: یک گووی تر
بخـیت و یک کفری تر بـکـیت و بـزـیـکـتر لـ بـرامـبـر پیرـزی خـ
و سـروـری نـریت بدرکـنیت، هـرئـستا خـتانی خوـنت دـکـم و سـرت
لـلاشـت جیا دـکـمـو و بـ جـحنـمت دـسـپـرم، سـگی بـبـو و گـاو
پیس، تـ چیت تا بوـری و بـ بـزی وا بـکـیت و لـ ووی بـیاری خـ و
پیاوانی خـ بووـستیتـو؟

هـی قـحـی بـ تـربـتی بـ لغاو، دـی قسـ بـکـو گوویتـر بخـ تا بـ
جـحنـمت موشـدـف کـم.

هـی دـلـ سـگی بـ ئـخلاق، دـتـوت لـ پیرـزی خـ بدـیت و سـری
خـکـمان شـبـکـیت و حـیامان بـریت؟ قسـ بـکـ دـی با بـ شوـنـکت
بـنـرم بـزی سـت جار، لـسـر ئـم هـموو کـفرو بـ بـزی و گوو
خواردنـت، بتـکن بـ دارـو و لـشـیشت بدن، هـی بـ حـیای ناکـس
پـچـ.

“خـنجـرکـت دـر بـنـ، بـیـد لـو شـوـنـی مـرـف بـ
ئاگادـنـتـو.” (۱). هـی نامـردی بـ غیرت، وادـزانی من لـ خـ و
تـماشـ دـترسم؟ هـی مـرـف کوژ، پیاو نیت و زـیـکـ کـرامـت و
بـهات نیه، دـنیام کـ نـیشتـ، گـر هـر ئـستا ئـوی وتم وانـکـیت.

دایکم گوتـی: کـ بـهار وا بـ بوـری و بـ بـ منـتی لـ ووی مامـی
وـستایـو، بـر لـوی کارلـکار بـترازـت و بـهار بـکوژـت، حـوت ژن

خمان هاوشت بـرپـی کـریمـک و کـوتینـ ماچکردنی پـاواوـکانی تا
ئو کار نـکات و بـهار نـکوژت و بـ هـزار تـکا و پـاانـو و
بـقوربانت بـم و نـکـی توخوا توخوا، تا خـنـجـرکـی لـسـر گـرووی
بـهار لـبرد و لـ بـهارمان دوور خـستـو.

بـهارمان تـزک برد بـ ئولـتر و حـوت ژنـتر و پـانـز پـیاو مـاقو و
یش سـپی تـری خـ هـاتن و کـوتینـ قـسـ لـگـ بـهار و پـمان
گـووت: دـزانـن ئو زوـم لـ تـ دـکـرت، نـ ئـمه قـبوـمان و
نـخوای گـور، چـی بـکـین و چـیمان لـ دـست دـت؟

تـ دـتـوت قوـکـ خـستر بـت و کـشـکـ ئاـزتر و گـورـتر بـت و
کاروانی برات بـکوژن لـ تـی ئوـی کـریمـکی مـامت بـر لـ چـند
سا پـیاوـکی لـ خـکـی ئـمان کوشـتو؟

دـتـوت ئو بـرایـی کـ هـمیشـ لـبارـیـو دـتـگوت: مـن ئامادـم لـ
پـناویدا خـم بـخـم ئاگرـو و گـیانم بـکـم بـ قوربانـی کاروانـکـم
و تا قـانـ بـراکـم؟، ئو بـرایـی بـواناـکـین کـسـکـیتـر هـبـت لـو
دنیاـ بـقـد ئـم تـی خـش بـوت و بـقـد تـیش کـسـیتـرهـبـت ئو
تا قـ بـرایـی خـش بـوت.

بـهار گـیان: دـتـوت جـرگی باوکت و دایکت بسووتـت و تـیش بـ برا و
ما وـران بیت؟

گوتی: کـوامان گـووت: بـهار گوتی اـزیم، تـواو.
ئوجاره کاروان هاوار و فیغانـکی کرد، دـنگـی گـیشـت بـ کـشـکـانی
ئاسمان و هـموو ئوانـی لـو ئامادـبووین، چ فیغان و هاوارک،
خودایه کـوی دـتواندـو و بـردی دـکرد بـ ئاو کافر بـ بینینی ئو
حـای کاروان موسـمان دـبوو، کاروان خـی هاوشتـ سـرپـیـکانـی
بـهار و قاچـکانـی ماچ کرد و گوتی: تـکا دـکـم خوشکـئازیزکـم،
بـهاری بـراکـت، شیرینی ژیانم، بـسـزترین خوشکی ژیانم، هـموو
دنیاـم، نـکـی بـو هاوسـرگـیرـی و پـیر پـیاو و بـو ژیان
وـرانکردنـی خـت اـزی بیت، هـرگیز، تـکایـ بـهاری مـن، بـ نـخـر و
یاخی بـ، مـترسـ و بـلـربـ، مـن لـ پـشت تـم، تـ بـسـ بـ نـخـر، با
مـن بـکوژن، تـکایـ ماـی خـت کاوـ مـکـ و بـدـستـکانـی خـت قوـ بـ
ژیانـی خـت مـگرـو و بـهاری عومرت بـ پایز مـکـ.

تکایه، با ئیتر یاخی ببین و له ووی خـ و خـنـجـر و نـریت و
نـرسالاری بوـستینـو و چـتر اـدـستیان نـبین، تکایه بـ قـسـم بـکـ،
هـرگیز، زـرـرناکـیت، بـهارگیان، گیانی بـراکـت.

بـیرتـ باوکم دـیگوت: بـهار بـت شوو بـ کوـی پـشای هـنـدا دـکـم
و دـم بـ ئو لـدـدات، دـیکـم بـ شـازنی هـنـدا، بـهار تـ داوا

بک و فرمان بک، تا باوکت نک خبک، بک کوو ئیمپ ات ی تکت ل
پناودا ب و خنت. باوک، ئی ت ه مان ئ و باوک ی جاران نیت
کوات دگوت و تا دره مکت ب من ددا، دوو دره م ب ب هار و
د تگوت: ب هارج رگی من، د و ه ناسی باوک یه، ئی ب چی ئستا ب
د نگیت و ل ب رامب ر ئ و غ در گ ور یه هیج شتک ناکیت و هیج
نا ییت؟!

ک کاروان وای ب باوکی گوت.

حاجی ئاک تا هزی تیاوو ایگرد بر و کچ ک ی و باو شی کرد ب
ب هاردا و دایه پ م ی گریان گوتی: ناچار بووم ل نوان م رگی ت و
کارواندا، ی ککتان ه بژرم، م رگی ت م ه بژارد، د زانم ئ و ی
ت ش م رگ کچ م ا و ران بوو ک م، ب هار ک م، د زانم ئ و
هاوس رگریه ناچاری و ب ز ریه خ گ رای، ه و رینی خونچی ژیان
و به پایزکردنی ت م نند.

بمبور کچ شیرین ک م، ب هاری باوک ی، توخوا ل باوکت د بووریت؟
د زانم من شای نی تف و ن فرت و قم تا مردن، نک ب ز یی و
ل خ شبوون و ل بوردن، توخوا گ ر مردم، م یه ب پرسه و س
ت ر م ک م، ت نها ی ک جار ن بت، ئ ویش کاتک ب خاکیان سپاردم،
و ره و تا هزت تیایه تفک بک ل گ ک م و ب: ن فرت ل و
باوک ی ک ناپاکی ل کردم و منی ل سو خ کی ع شای ری و ل یاری کی
ق مارئاسا و گ وادی دا د اند.

تفو ل و باوک ی ک ل لوتک ی نازداریمدا، ه موو ئ و نازان ی ل
س ندم و ک پ شتوور پ ی ب خشی بووم و ئاوا ب ناز و ما وانی
کردم.

ن فرت ل و باوک ی ک فریوی دام و تا دو نند د یگوت: ب هار ه موو
ژیانی من، ب هار د ی باب و و ه ناسی من، ک چی ئ م، د
و ه ناس و و و ئ و ه موو ژیان ی خ ی گ ل لک ش رمان و ل ما و ی
پنج خو کدا و ز ر ب و یژدانان ل شو ی جگ ر ی کی ب نرخ
ل ب ردم خوا و ه مواندا سوتاند.

تکایه، کچ شیرین ک م ه رگیز ن ک ییت ه ی و ا بک ییت و بمبوریت.
وای چ چرک ساتکی ناخش و چ دیم نکی تراژیدی بوو خودای.
حاجی ئاک و هاوس ر ک ی (ن س رین خان) و ب هار و کاروان باو شیان
کردبوو ب ی کتریدا و فرم سک و فیغان و شیو نیان ه موانی خست
ج حن م و سوتان و گریان.

ب و شو یه ل ژر ه ش ی خ نجر و ب پ ی یاسای خ، دوو پیای
خ هاتن و ب هاریان ل باو شی باوک و دایک و براک ی د ره نا و
بردیان ب د ی (ع شیرت ئاوا) و ادستی ئاغا (س یفوالل) یان کرد

و وەرزى بەھاریان کرد بە پايز.

...

۱- نەبەز گەران، میرنشینى خاک و خە، چاپى دوو م ۲۰۲۲، چاپخانى:

ئەندەش، لاپە: ۷۴.